

LUNDS UNIVERSITET

Juridiska fakulteten

Justitiedepartementet

Juridiska fakultetsstyrelsen

Universitetslektor Sverker Jönsson

Remiss: Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2)

Ju2018/00485/L5

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande, som utarbetats av universitetslektor Sverker Jönsson

1. Angående skälen för promemorians lagförslag

Utredningen presenterar inga övertygande skäl som motiverar den föreslagna lagstiftningen. Den föreslagna lagstiftningen skulle inte påverka eller förändra de mekanismer som är grogrund, orsaker och ursprung till den sociala oro som tar sig uttryck genom till exempel stenkastning eller våld mot "blåljusverksamhet" och andra viktiga samhällsfunktioner. Att den föreslagna strafflagstiftningen skulle vara ineffektiv konstaterar utredningen även själv (se t.ex. s. 110ff, s. 120f.). Uredningens förslag saknar således förankring i vetenskaplig kriminologisk kunskap angående orsaker till och arbetet mot ifrågavarande brottslighet.

Utredningens metoder för att utvärdera effektiviteten hos befintlig lagstiftning avsedd att motverka angrepp mot "blåljusverksamhet" är bristfällig. Lagföringsandelen när det gäller befintliga kriminaliseringar avseende angrepp mot "blåljusverksamhet" och andra viktiga samhällsfunktioner är, enligt utredningen själv, mellan 60-71% (s. 39). Detta ska jämföras med den generella uppläringsandelen för brottsligheten i Sverige som ligger under 15%.

I själva verket är alltså rättsväsendet – just när det gäller den typ av brottslighet som utredningen tar sikte på – redan extremt effektivt när det gäller att beivra straffbara gärningar.

Utredningens lagförslag förefaller således att främst vara uttryck för statens (regeringens) behov av att *framstå som* handlingskraftig i förhållande till den sociala oro och det samhälleliga utanförskap som präglar utsatta områden och

särskilt utsatta områden i Sverige. Ett sådant behov är naturligtvis inget rationellt skäl för att öka repressionsnivån i ett samhälle.

Straffrättsliga åtgärder ska generellt användas med försiktighet och endast då alla andra möjligheter att motarbeta ett samhällsproblem har blivit uttömda. Repressionsnivån i ett samhälle ska, av demokratiska skäl, hållas på ett minimum. Därutöver skapar införandet av strafflagstiftning av det slag som utredningen föreslår förväntningar hos allmänheten på att den ska vara effektiv. Eftersom lagförslaget emellertid inte skulle påverka de strukturella, sociala, kulturella och subkulturella processer som bland annat tar sig uttryck i angrepp mot "blåljusverksamhet", så kommer förväntningarna på effektivitet inte heller att infrias. Detta leder i sin tur till ytterligare behov för staten att framstå som handlingskraftig för att inte förlora i anseende och förtroende hos medborgarna. Detta behov leder till ytterligare repressiva lagstiftningsåtgärder.

Utredningens lagförslag är alltså en del av en spiral av ökad repression utan påvisbar effektivitet. En sådan cirkularitet är inte bara faktiskt kontraproduktiv i förhållande till det upplevda hotet från brottslighet i urbana miljöer utan utgör i sig själv ett hot mot straffsystemets legitimitet.

Redan på dessa grunder avstyrkes utredningens förslag i sin helhet.

2. Närmare angående några aspekter av utredningens förslag

Utredningens lagförslag uppvisar avsevärda brister i förhållande till *proportionalitet inom påföljdsystemet*. Det föreslagna livstidsstraffet för "Grovt blåljussabotage" innebär ett avsteg ifrån svensk rättstradition som präglats av återhållsamhet vid användandet av frihetsberövande bestraffning. Det föreslagna livstidsstraffet skulle innebära en så kraftig ökning av repressionsnivån – särskilt mot redan socialt utsatta grupper i samhället – att den motivering för straffnivån som presenteras i utredningen framstår som synnerligen oreflekterad.

Därutöver är lagförslagets huvudsakliga syfte redan uppfyllt genom befintliga kriminaliseringar, vilket utredningen själv konstaterar (s. 124.).

3. Sammanfattande bedömning av promemorians lagförslag

En samlad bedömning av utredningen ger vid handen att utredningens lagstiftningsförslag avstyrkes i sin helhet.

Enligt delegation

Sverker Jönsson

